

A szavazás: véleménynyilvánítás, de nem mindig csak az élénk

tett eldöntendő kérdésre vonatkozik. Mert például egy televíziós műsor szavazói 82:18 arányban vélték jobbnak az 1989 előtti rendszert a jelenleginél. Vagy: mindegyik időközi országgyűlési képviselő választás eredménytelenül végződött. Illetve: a legutóbbi közvélemény-kutatások szerint a vezető kormánypárt és a legnagyobb ellenzéki párt népszerűségi sorrendje megfordult. Mi történt? – kérdeztük Csepeli György szociológust, aki az Eötvös József Szabadelvű Társaság rendezvényének előadójaként járt Szegeden.

– A kádári rendszer iránti nosztalgia a rendszerváltás utáni Magyarországon mindig is tapasztalható volt. Mi a mostani kiugró intenzitás, a 82:18-as telefonos szavazati arány magyarázata?

„Igaz” és „hamis”

– Először is: ez nem egy tényleges közvélemény-kutatási eredmény. A „televízióba való betelefonálás” szociológiailag meghatározott, zárt körre érvényes. Olyanokra, akik nézik a tévét, telefonnal rendelkeznek, s azzal a sajátos motivációval bírnak, hogy véleményüket, ha törlik, ha szakad, kifejezésre juttassák. Ugyanakkor az elmúlt tíz év valóban létrehozott feszültségeket, konfliktusokat, frusztrációt a társadalomban. A vesztesek, s a telefonálók jó része e körből toborzódott, mindig elszántabbak, mikor egy helyzet megváltozik. Ép-

Álarcos pártok, bizonytalan szavazók Nosztalgia, de milyen rendszer iránt?

pen ezért várható volt, hogy egy ilyen felhívásra egy ilyen típusú eredmény születik.

– Kik és miért szíják vissza az 1989 előtti időszakot?

– Ez a nosztalgia egy olyan típusú rendszer iránti igény, mely képes az emberek számára a biztonságot garantálni. Mert az 1989 előtti rendszer egyrészt adott munkahelyet, amiért cserébe különösebb követelményeket nem támasztott. Nosztalgia tárgyát képezheti az is, hogy abban a „puha diktatúrában” meg voltak szabva azok a határok, hogy mi „igaz” és mi „hamis”. Ez elnyomó hatású volt a független elmék számára, de felszabadító azoknak, akik nem szeretnek ezeken a kérdéseken gondolkodni. 1989 után az egzisztenciális (a létezést illető) és az episztemológiai (ismeretelméleti) biztonság is eltűnt, s helyette fantasztikus bizonytalanság (munkanélküliség, a társadalmi egyenlőtlenségek) keletkezett. E társadalmi méretű földrengéssel párhuzamosan a pluralizmus az eszméknek, a gondolatoknak, az igazságoknak és féligazságoknak az özönét szabadította az emberekre, akik erre nem voltak fölkészülve. Ilyenkor törvényszerűen bekövetkezik a visszamenekülés az „ő”-nak a biztonságába.

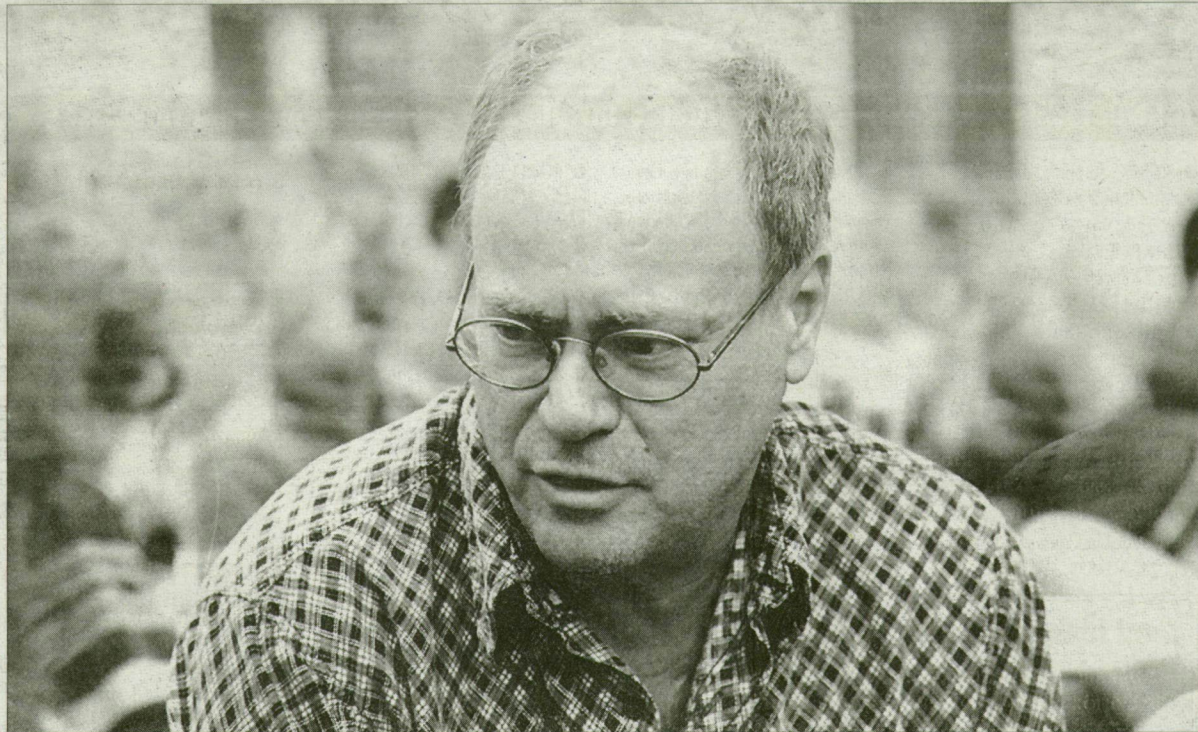
– Mi lehet a nosztalgiazők valós aránya?

– A felnőtt lakosság 40-50 százaléka. Ez az arány azonban változik az életkorán belül, a régiók között, illetve függ a képzettségtől, pontosabban a tudás konvertálhatóságától.

Ki szüretelhet itt?

– Milyen egyéb kutatási eredmény árnyalja a képet?

– Például az a vizsgálat,

A választások sorsát, ha kiegyenlítették az erőviszonyok, azok döntenek el, akiknek semmi közük a politikához – jelentette ki Csepeli György. (Fotó: Nagy László)

mely kimutatta, a munkanélküliség hogyan sújtott le a különböző társadalmi csoportokra. 1992-96 között az egyetemet végzetteknek 73 százalékat nem érintette a munkanélküliség, a skála másik végpontján, a kevesebb, mint 8 osztályt végzetteknek azonban körülbelül a fele érintett; az erősen érintettek aránya az egyik csoportban 3, illetve a másikban 19 százalék. Vizsgálták a társadalom a vállalkozások szempontjából is. Az egyáltalán nem vállalkozók aránya az egyetemet végzetteknek 73 százalék, a kevesebb, mint 8 osztályt végzettek körében 88 százalék. Ez a nosztalgiazők tömbje, hiszen az új rendszer lényege: a vállalkozás. A vállalkozók aránya az egyetemet végzetteknek 27 százaléka, a kevesebb, mint 8 osztályt vég-

zettek körében 12 százalék, de ezeknek egy jó része sikertelen volt. A sikeres vállalkozók köre az egyetemet végzetteknek 24, a főiskolát végzetteknek 18 százalék, míg az általános iskolát vagy a 8 osztálynál kevesebbet végzők körében 6-6 százalék. Tehát a kisebbséget alkotják azok, akik a rendszerváltás első tíz évében a gyümölcsöt le tudták szüretelni, s szemben állnak a vesztes, vagy a se nem nyertes – se nem vesztes többséggel.

– A mai politikai pártok hogyan fordítják le maguknak a különböző közvélemény-kutatási, szociológiai eredményeket?

– Állarcosak a magyarországi pártok! Nemrég a miniszterelnök hengegett azzal, hogy a Fidesz szocialistább a szocialista pártnál. Ami igaz. Az

MSZP meg, annak ellenére, hogy szocialistának nevezi magát, kökemény konzervatív programot valósított meg.

– Mi igazolja ezt az állítást?

– A Fidesz esetében például az, hogy visszaállította a szocializmus olyan „vívmányait”, mint a gyerek támogatás; hogy az iskolarendszert és a felsőoktatást centralizálta; hogy nem számolja föl az egészségügynek az egyenlőségelvű, hiánygazdálkodáson alapuló szisztémáját; hogy eltörölte a tandíjat; hogy levette az autópálya díjat, ezzel szétterítette az adófizetők egyetemére az autópályára finanszírozásának költségeit; hogy vissza akarja hozni a tanácsrendszert, melynek lényege, hogy az önkormányzatoktól elveszik a pénzt, majd újra elosztják. Ezek minden

baloldali párt programjába illeszkednének. Az MSZP az ellenkezőjét valósította meg, gondoljunk csak a Bokros-csomagra, hogy drasztikusan beleszűkítette a szociális hálót, az egyenlőség helyett a rászorultság elvét választotta, hogy be akarta vezetni a tandíjat, s hogy decentralizált egy sereg, például kultúrpolitikai elhatározást. Tehát a szerepcserére vonatkozó tétel megállja a helyét.

Ravaszkodva és megszádirva

– Ilyen körülmények között milyen lényegi kapcsolat lehet a pártok és a választók között?

– Erre a kapcsolatra még várni kell. Mutatja ezt a legutóbbi két pótválasztás, mikor

a választóknak csupán 19-20 százaléka méltatta a politikai elitet arra, hogy kifejezze véleményét.

– Kiből áll a nem szavazók és a bizonytalanok óriási tábor?

– Egyharmadát azok teszik ki, akik azért nem mennek el választani, mert alacsony iskolai végzettségűek, akiknek „tökmindegy”, mert velük senki se foglalkozott eddig sem, s ezután sem fog. A másik része egy ravasz csoport: azt mondja, nem megy el szavazni, de csak annak érdekében, hogy álcázza szíve választottját, mert az egy szélsőséges párt. A harmadik csoport, a legnagyobb létszámú, azokból áll, akik annyira bizonytalanok, hogy már arra sem emlékeznek, ’98-ban kikre szavaztak. Ők elsősorban azok a nők, akiket a „jóképmű és magas férfiak” bevetésével el tudnak szédíteni a pártok. A paradoxon az, hogy a választások sorsát, ha kiegyenlítették az erőviszonyok, azok döntenek el, akiknek semmi közük a politikához, csak egy nyakkendőhöz vagy egy öltönyhöz viszonyulnak...

– A bizonytalanok számát az is növeli, hogy sokan úgy érzik, a politikai paletta minden árnyalatát kipróbáltuk.

– A MIÉP színárnyalatát nem, amit komolyan kell venni. Ugyanis a MIÉP választói köre nagyon fiatal és képzett, tehát nem az igazi, hanem a relatív vesztesek törekednek e párt felé. Például a vidéki városok fiatalsága körében népszerű a MIÉP. Komolyan kell venni ezt a avantgarde jelenséget.

– Vagy szocialista, vagy polgári lehet csak az ezredforduló utáni Magyarország – jelentette ki a kormányfő. De e váltógazdaság helyett lehetséges, hogy politikai földcsuszamlás lesz 2002-ben?

– Attól, hogy valami lehetséges, még nem valószínű. Ha a jelenlegi folyamatok maradnak, akkor nem lesz drasztikus változás.

Újszászi Ilona

Vihar a végkielégítések körül Nem büntetik az iskolákat

Mégsem kell költségvetési elvonással számolni azoknak az iskoláknak, amelyek nyáron elbocsátott pedagógusokat alkalmaztak. Az önkormányzat korábban úgy ítélte meg, hogy központi végkielégítési pályázati pénzeiktől esik el emiatt.

A pénteki közgyűlés nem fogadta el az előterjesztett javaslatot, így az önkormányzat nem sújtja pénzelvonással az a kilenc iskolát, amelyek a nyár végén olyan pedagógusokat alkalmaztak, akiket a tanév végén bocsátottak el és még nem járt le a felmondási idejük.

A dolog azért kavart vihart, mert egy belügyminisztériumi pályázaton az önkormányzatok frissen elbocsátott közalkalmazottak végkielégítését pályázhatták meg,

és a torony alatt úgy ítélték meg, hogy az említett esetekben Szeged elneve a pályázati pénzeiktől és magának kellene kifizetnie a végkielégítéseket. Emiatt dr. Mezei Róbert jegyző szeptemberben körlevelet küldött az iskolák igazgatóinak, melyben kilátásba helyezte, hogy az ily módon felvett közalkalmazottak végkielégítését a város nem fizeti ki, hanem azt levonják az iskola éves költségvetéséből.

A levélre a Pedagógusok Szakszervezete reagált, mondván, hogy a jegyző félreértelmezte a pályázati kiírást, mivel abban az áll, hogy a támogatás akkor nem vehető igénybe, ha az adott iskolából elbocsátott közalkalmazottat összevontan ugyanaz az intézmény veszi vissza, vagyis ha valóban visszaélnek a végkielégítéssel. Szeged esetében azonban az „el-

bocsátó” iskolák megszűntek, és a munka nélkül maradó tanárok nem lettek egyet, mint megélhetést kerestek maguknak.

A PSZ területi titkára, dr. Pap Jánosné szerint a jegyző levele sértette a munkáltatói jogot, hiszen az igazgató joga eldönteni, kit alkalmaz, amennyiben az a törvénnyel összhangban van. A szakszervezet szerint ha a végkielégítési büntetés ügyét megszüntetné volna a közgyűlés, az ismét elvesztett munkaiügyi bírósági perekhez vezetett volna, lévén a bíróság nincs tekintettel a város takarékoskodási programjára.

Elvonásról végül pénzügyi bizottsági előterjesztés is született, a közgyűlés azonban elvetette, hogy a mintegy 4,5 millió forintot büntetésből levonják a 9 iskolától.

Panek József

Közügy-e a könyvtárügy?

süikön működő könyvtárak helyzetéről, majd a Temes megyei könyvtár osztályvezetője és a szabadkai könyvtár igazgatója számolt be a romániai és a jugoszláviai könyvtári tapasztalatokról. Délután a mindszen-ti, a deszki, a kisteleki és a

csongrádi könyvtár vezetői illetve munkatársai tartanak előadásokat. A Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával szervezett rendezvény fővédnöke Molnár József, Csongrád polgármestere. A könyvtári napok keretében ma délelőtt 10 órakor rendbágyó irodalomórát tart Molnár János a dorozsmai fiókkönyvtárban.

Szociális támogatás a szegedi felsőoktatásban

Kiskapuk, nagy lehetőségek

Lejárt a szociális és lakhatási támogatások kérelmének benyújtási határideje a szegedi felsőoktatási intézményekben. A József Attila Tudományegyetemen közel négyezer igényelték szociális támogatást, a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetemen viszont csak háromszáznyolcvan nyújtottak be kérelmet. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán már elbírálják a pályázatokat, a JATE és a SZOTE Hallgatói Önkormányzata viszont csak ezután dönt arról, hogy kik kaphatnak szociális támogatást.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán hétszázhuszonkét hallgató igényelt szociális támogatást, ennek negyvenhat százalékat találta megalapozatlannak a hallgatókból álló bírálóbizottság. A sikeresen pályázó diákok közül hatvanhárom öt-száz, hetvenen ezer, hetvenket-kétezer, százhatvan három-ezer, nyolcvan pedig négyezer forintot támogatásban részesülnek, amelyet havonta kapnak meg. Az elutasított pályázók egy része hiányosan nyújtotta be kérelmét, ugyanis nem csatolta az adatlapokhoz az anyagi helyzetet igazoló dokumentumokat. Amint azt a főiskola Hallgatói Önkor-

mányzatának képviselője, Harkányi Zsuzsa elmondta, szociális juttatásban azok részesülhetnek, akiknek a családjában az egy főre eső jövedelem nem éri el a tizennégyezer forintot. Évről évre előfordul, hogy olyan hallgatók kapnak szociális támogatást, akik alig, vagy egyáltalán nem szorulnak rá a segélyre. Ezeknek a hallgatóknak a szülei többnyire vállalkozók, akik túlzottan alacsony jövedelmet vallanak be, a család anyagi körülményeit viszont nehéz ellenőrizni. Némi segítséget jelent ebben a tekintetben, hogy a diákjelölti bizottság tizenhárom diákképviselője személyes kapcsolatai alapján sok esetben meg tudja ítélni, ki szorul rá a szociális támogatásra, s ki nem.

Hasonló módszerekkel próbálják kiszűrni a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetemen, hogy a kérelmet benyújtó hallgató valóban jogosan kér-e támogatást. A szociális ösztöndíj kérelmeket a SZOTE-n elsőként a csoportvezetők bírálják el minden évfolyamban, és csak ezt követően kerül a pályázat a Hallgatói Önkormányzat elé. A SZOTE HÖK elnöke, Fekete Zoltán elmondta, hogy az orvostudományi egyetemen évfolyamonként csupán húsz-húszonöt kérelem érkezett be, és mivel a csoportvezetők a kérelmek benyújtását követően már

kiszűrték a valótlan állításokon alapuló pályázatokat, így majdnem minden kérelmező megkapja a szociális ösztöndíjat. Ez az összeg az éves hallgatói normatíva – ami jelenleg hetvenezer forint – tizennégy százaléka lehet.

A József Attila Tudományegyetemen legalább négyezren kértek szociális támogatást, amelynek értéke kettő és négyezer forint között mozoghat. A JATE Hallgatói Önkormányzata a kérelmek elbírálásakor figyelembe veszi a családban egy főre jutó nettó jövedelmet, az állandó lakhely Szegedről való távolságát, és egyéb szubjektív tényezőket, mint például azt, hogy van-e a családnak hiteltartozása, vagy hogy valamilyen családtag áll-e gyógyszeres kezelés alatt. A pályázatokhoz csatolni kellett a szülők vagy eltartók kereseti igazolását és indokolt esetekben orvosi igazolást is. Az elmúlt évekhez képest szigorítást jelent, hogy a hallgatói rektorhelyettes és a HÖK javaslatára az önellátó hallgatóknak környezettanulmányt kell kérniük a lakhely szerinti önkormányzattól. Ezzel az esetleges visszaéléseket próbálják kiszűrni, és azt szeretnék elérni, hogy a támogatás azokhoz a hallgatókhoz kerüljön, akik árvák, félárvák, vagy saját családjuk, gyermekeik vannak, illetve anyagilag függetlenek a szüleiktől. A JATE

HÖK elnöke, Botlik Anikó elmondta, hogy ezerhatszáz elsőfős pályázóból mindössze hárman jelentkeztek önellátóként. A szociális támogatás mellett a rászorulóknak az Esély a Tanulásért ösztöndíjra is pályázhatnak, ha a családban az egy főre jutó nettó jövedelem nem haladja meg a 12 ezer 280 forintot. Ez utóbbi támogatásra az Oktatási Minisztérium által létrehozott Esély a Tanulásért Közalapítvány havi egymillió négyezer forintot központi keretét biztosítja a JATE százharminc-százötven hallgatója számára. Az Esély a Tanulásért ösztöndíjra majdnem nyolcszázan jelentkeztek a JATE-n. Akik elnyerik az ösztöndíjat, tíz hónapon keresztül részesülnek a juttatásból.

A szociális támogatás mellett már második éve igényelhető lakhatási támogatás, amelyet mindhárom felsőoktatási intézményben azok igényelhetnek, akiket helyhiány miatt elutasítottak a kollégiumból, így albérlésben laknak, ugyanakkor szociálisan rászorulóknak a támogatásra. Botlik Anikó szerint idén is jóval kevesebben kértek lakhatási támogatást, mint ahányan rászorulóknak. A JATE EHÖK elnöke ezúton is kéri a hallgatókat, hogy használják ki ezt a támogatási lehetőséget a jövőben.

Békefi Anett